

Cronologia-resum entorn la Guerra de Successió :

Antecedents:

1624. Memorial del Comte-duc d'Olivares adreçat al rei Felip IV, on s'esposen les intencions de Castella per substituir el model de l'anomenada monarquia composta pel de la monarquia absolutista sota el domini de Castella. Per aconseguir els seus objectius proposa tres camins: 1/ la integració gradual dels diferents regnes mitjançant un sistema d'enllaços matrimonials i el nomenament dels naturals d'un regne per als càrrecs dels altres; 2/ la negociació amb els regnes sota pressió militar perquè el monarca exercís una posició de força; 3/ provocar aldarulls durant la visita del rei a un regne perquè l'exèrcit pogués intervenir, ocupar el regne i fer valer el dret de conquesta.

1640-1652. Guerra dels Segadors. Fou un aixecament secessionista català contra la monarquia hispànica dels Àustries, d'accentuat caràcter social agrari enfront del règim senyorial català. S'insereix de ple dins les revoltes en contra del procés de cristal·lització de l'estat monàrquic absolutista. El conflicte esclatà a partir d'una crisi de relacions polítiques entre les institucions del Principat (Generalitat i Consell de Cent) i la monarquia hispànica, a causa fonamentalment de les pretensions fiscals que aquesta esgrimia. Amb el fi de la guerra, el Principat de Catalunya conservà les seves institucions, però no el seu territori. França s'annexa al final de la guerra el Rosselló, el Conflent, el Vallespir i part de la Cerdanya.

1659. El 7 de novembre d'aquests any fou signat el Tractat dels Pirineus on es confirma la pèrdua per al Principat del Rosselló, el Conflent, el Vallespir i part de la Cerdanya.

Novembre de 1700. Defunció de Carles II, rei de la monarquia hispànica, darrer dels Àustria hispànics. Felip d'Anjou de la casa de Borbó, nét de Lluís XIV de França, Felip V per Castella i Felip IV per Aragó, és nomenat successor.

Setembre de 1701. Creació de la Gran Aliança de la Haia, partidària de posar al tron de la monarquia hispànica a l'arxiduc Carles d'Àustria. Era constituïda per les Províncies Unides, Anglaterra, Imperi Austríac i la major part dels estats alemanys, si bé tots amb interessos diferents, veien l'equilibri europeu amenaçat per la preponderància borbònica, així com perquè estaven desitjoses des de feia temps per intervenir en el comerç americà i peninsular i fer-se amb el que quedava de l'antic imperi.

1701-1702. Felip V de Castella presideix la convocatòria de Corts Catalanes, jura les constitucions i hi és proclamat Felip IV de Catalunya-Aragó. Hi surten aprovades coses llargament desitjades pel país: possibilitat de comerciar amb Amèrica, desenvolupament de la vella constitució de l'Observança i creació d'un Tribunal de Contrafaccions, ràpida elaboració i aprovació d'una nova compilació de lleis... Tanmateix l'esperit hostil dels catalans al nou monarca traspuava per tot, tant per una afecció a la dinastia extingida, com per la por de veure anul·lada la llibertat individual i col·lectiva per part d'un príncep francès crescut amb l'absolutisme regi –no en va era el nét del Rei Sol- i no gens avesat a veure limitada pels súbdits la seva l'autoritat com a la Confederació Catalano Aragonesa.

La guerra:

Maig de 1702. La Gran aliança de la Haia declara la guerra. Un llarg i sagnant conflicte que sacsejà bàsicament Europa i també les terres americanes, on es calcula hi va morir 1.250.000 persones només en el front. Es tracta doncs d'un conflicte internacional.

Juny de 1705. Es produeix el tomb decisiu cap a la desafecció borbònica motivada per la seva maldestra política, la intensa propaganda austriacista, i per la desconfiança amb França després de la Guerra dels Segadors i del Tractat dels Pirineus. Liderat pel grup dels vigatans (noblesa de la Plana de Vic), forjaran "El pacte de Gènova". Aquest tractat fou signat a Gènova el 20 de juny de 1705 entre els representants de Catalunya, Antoni de Peguera i Eimeric i Domènec Perera, i el plenipotenciari de la reina Anna d'Anglaterra, Mitford

Crowe. Aquest tractat segellà l'aliança de Catalunya amb Anglaterra, nació que es comprometia a desembarcar tropes i a proveir d'armes el Principat per secundar l'alçament català a favor del rei arxiduc Carles III, i que fos quin fos el resultat de la guerra, a fer respectar les constitucions i les lleis de Catalunya.

Agost de 1705. Les tropes austriacistes desembarcades al País Valencià avancen cap a Dénia i València.

Octubre de 1705. El sentiment antiborbònic va en augment fins que a l'octubre de 1705 l'esquadra anglesa, en una segona temptativa de desembarcament a Catalunya, duent a bord el mateix Carles d'Àustria, junt amb el popular príncep Jordi de Hessen-Darmstadt, cap dels exèrcits de l'arxiduc, fa una ofensiva sobre Barcelona. El lloctinent borbònic Fernández de Velasco després d'un atac a Montjuïc i un bombardeig a la ciutat accedeix a la capitulació. El poble barceloní es va llançar a rebre a l'Arxiduc Carles.

1705. A tot el Principat, a l'Aragó, al País Valencià, es prenen les armes a favor de l'Arxiduc.

1705-1706. Nova convocatòria de les Corts Catalanes on l'arxiduc és proclamat rei dels catalans com a Carles III de Catalunya-Aragó i es fa una declaració d'inhabilitació perpètua dels Borbons. Tant en aquesta convocatòria de Corts com en l'anterior de 1701 s'avança en pas ferm cap a la modernitat política, cap un sistema en la línia del parlamentarisme.

Maig de 1706. Intent frustrat de Felip V de reconquerir Barcelona. La Corona Catalanoaragonesa s'aplega entorn del rei arxiduc. Esperonat per aquest suport, Carles III vol recollir la totalitat de l'herència hispànica i avança cap a la Corona de Castella.

1707. Un redreçament sobtat de Castella de les darreries del segle XVII, fruit no solament d'una propaganda contrària a l'Arxiduc, sinó també d'una atribució

de tenebrosos propòsits d'esclavatge de Castella per part dels catalans i d'una restauració de les finances públiques i de les forces armades de la mà de tècnics francesos, fa que les tropes borbòniques assoleixin una victòria ressonant a la batalla d'Almansa el 25 d'abril. Des d'aquest moment la pèrdua del País Valencià i de l'Aragó a favor de Felip V resulta inevitable. Anul·lació immediata de les constitucions aragoneses i valencianes a cop de pragmàtiques i apel·lant al "derecho de conquista".

1708. Barcelona esdevé capital reial per un temps: A Santa Maria del Mar es celebren les noces de l'arxiduc Carles amb Elisabet Cristina de Brunsvic; es fan representacions d'òpera, mentre músics, personatges il·lustres, juristes i viatgers, arriben a Barcelona. La guerra mentrestant prossegueix.

710-1711. Carles III assistit per forces angleses i alemanyes repeteix la proesa de l'assalt a la Meseta. Aragó fou recuperat i es restauraren les constitucions tradicionals, però un cop arribat a Madrid una contraofensiva francocastellana (batalles de Brihuega i Villaviciosa) l'obliguen a replegar-se a Catalunya, on també la situació empitjora. Els exèrcits borbònics conquereixen Morella darrer reducte del país Valencià i arriben a Solsona i a Calaf. Des de França ja s'ha arribat a les portes de Girona. La Plana de Vic ha de claudicar.

Abril de 1711. Mor inesperadament l'emperador Josep I, germà de Carles III, el qual deixa Barcelona per anar a Viena a coronar-se com a nou emperador.

Aquesta circumstància posa l'Imperi a les mans del candidat dels aliats a la Corona Hispànica. Anglaterra i Holanda no van acceptar el testament de Carles

II per la seva preocupació per l'equilibri europeu davant la unió de les dues corones amb els borbons, ara veu de nou la creació d'un altre gran imperi amb la figura del ja coronat emperador Carles VI. Anglaterra i Holanda decideixen no enviar més tropes i ja no volen la unió de dues corones tan grans, i comencen les negociacions de pau que conclouran en el Tractat d'Utrecht del 1713.

L'adveniment dels *tories* a Anglaterra contribueix a que es contemplin els avantatges oferts per Felip V: avantatges comercials a Amèrica (el dret d'establiment de negres, el vaixell anual de permís, a redós del qual els anglesos esperaven incrementar el contraban).

14 de març de 1713. A esquesnes dels catalans fou signat, com a pas previ per a la signatura de la pau d'Utrecht, el tractat d'evacuació de Catalunya de les tropes de l'emperador, mentre la qüestió de les constitucions catalanes romanien ajornada per a la pròxima pau.

11 d'abril de 1713. Signatura del Tractat d'Utrecht, pel qual es posa fi a la Guerra de Successió a la corona d'Espanya. Completat per altres tractats, com el de Rastatt, va afectar per una banda, França i Espanya, i de l'altra els aliats antiborbònics: Anglaterra, Àustria, Holanda, Prússia, Savoia i Portugal. Felip V fou reconegut rei d'Espanya i de les Índies, però perdé les possessions europees (Flandes, Milà, Nàpols i Sardenya) i hagué de renunciar a la corona de França.

Anglaterra va retenir Gibraltar i Menorca, i va rebre diverses possessions franceses a Amèrica; a més en sortí beneficiada en gran manera, ja que imposà la seva política d'equilibri europeu i afermà la seva hegemonia marítima i comercial, amb el monopoli de la introducció d'esclaus negres a les colònies espanyoles d'Amèrica. Holanda rebé vuit places fortes a Bèlgica. Sicília i part del Milanesat fou donada a Savoia, i juntament amb Prússia –que havia rebut l'alt Gelderland-, passà a ser una potència europea de primer ordre. França va veure derrotada la seva política hegemònica borbònica i restava per resoldre el que fou anomenat “Cas dels Catalans”. L'emperador Carles, des de Viena, proposà que se li reservessin els quatre regnes de la corona catalanoaragonesa, per demostrar que no es desentenia dels afers hispànics. Més tard, veient-s'ho perdut, llançà la idea d'una república catalana sota la protecció d'Anglaterra. Res d'això fou possible, tanmateix, Anglaterra, per fer honor al pacte de Gènova i per no lliurar els catalans a la venjança de Felip V i als plans de Castella ja expressats en el Memorial del Comte-duc d'Olivares, aconseguí una amnistia general amb restitució de béns i honors si els catalans es retiraven. L'emperador Carles va negar-se a participar en la signatura de la pau pròpiament dita entre França i els països aliats.

30 de juny de 1713. Malgrat que les autoritats austriacistes de Barcelona ocultaren els acords d'evacuació del Principat (conveni de l'Hospitalet), foren coneguts aviat per la població catalana. Quan l'emperadriu Elisabet Cristina de Brunsvic-Wolfenbüttel, el lloctinent carolí Starhemberg i els darrers aliats van abandonar Catalunya, just el 30 de juny, aviat es van aplegar extraordinàriament les corts catalanes davant la situació creada. Amb el sobirà absent i sense cap representant seu directe, la reunió s'anomenà Junta de Braços i va ser convocada per la Generalitat. Les deliberacions duraren més de vuit dies i traspuaven que la direcció del moviment antiborbònic havia passat de la

petita noblesa de muntanya al braç popular, sota la pressió de les masses menestrals barcelonines, el poble menut, els guerrillers que corrien de punta a punta el Principat i a més, la força moral dels refugiats valencians, aragonesos i àdhuc de castellans contraris a l'absolutisme borbònic. La Junta de Braços acordà resistir a fi de defensar les Constitucions, els Privilegis i les Llibertats de Catalunya i de la Corona d'Aragó.

Juliol de 1713. S'inicia el setge de Barcelona. Totes les ciutats i pobles del Principat han anat caient. Només queda Cardona i Barcelona. La majoria del poble català no es conformà a l'abandó dels aliats i a les promeses de Felip V, el qual va dir davant les exigències dels aliats –especialment d'Anglaterra– referent al manteniment de les constitucions catalanes, que donaria als catalans el que els castellans tenien, però, no va dir que els hi arrabassaria el que els catalans tenien, és a dir, les constitucions i institucions pròpies, el seu pactisme, la seva concepció del món, la seva cultura...

Març de 1714. Signatura de la Pau de Rastadt, entre l'emperador i Lluís XIV, on queda segellat que Catalunya i la seva causa ja no pot esperar cap ajut, mentre que, en canvi, el rei de França podia reforçar els efectius militars del seu nét, Felip V, amb tropes de refresc. Aleshores el duc de Berwick fou posat al davant de les forces assetjadores de Barcelona tot intensificant el bloqueig i les trinxeres amb un total de 35.000 homes i 5.000 de cavalleria. La ciutat sols disposava de 5.000 homes per a la seva defensa, i només 2.000 d'aquests eren de forces regulars: la majoria eren les milícies de la Coronela, compostes per ciutadans agrupats per gremis, quadres bigarrats i informes, però d'un gran tremp combatiu. Des de Mallorca, encara en poder dels austriacistes, s'ajuda als barcelonins amb aliments i petits contingents armats.

11 de setembre de 1714. Quan el 3 de setembre les bretxes obertes a les muralles ja eren nombroses, Berwick instà a la rendició de la ciutat. Tot i que el conseller en cap, Rafael Casanova, i el general comandant Villarroel eren partidaris d'una capitulació honrosa, els comuns, per majoria aclaparadora, no l'acceptaren. La ciutat resistí fins a la dramàtica jornada de l'onze de setembre. Villarroel, finalment prengué la responsabilitat d'enviar el coronel Ferrer amb l'ordre de tocar a capitulació. El mariscal duc de Berwick no volgué dialogar respecte a les constitucions de Catalunya i Mallorca, ni a canvi de l'obediència de les Illes. Les tropes francocastellanes entraren l'endemà. La ciutat lliurà el port i tot

l'armament, i envià al comandament de Cardona l'ordre de retre's. Comença ja la repressió borbònica.

16 de setembre de 1714. Supressió del Consell de Cent i de la Generalitat. Incautació dels seus béns. Constitució de la "Real Junta Superior de Justícia y Gobierno de Cataluña"

17 de setembre de 1714. Supressió de les universitats catalanes.

18 de setembre de 1714. Capitulació de Cardona, darrer reducte austriacista.

1715. Al març es procedeix a la detenció, execució i esquarterament del General Josep Moragues, el seu cap va ser penjat en una gàbia al portal de Mar de Barcelona durant 12 anys. Al juliol es fa l'Ocupació de l'illa de Mallorca per les tropes borbòniques. I al desembre s'implanta el Cadastre.

1716. Implantació del Decret de Nova Planta de Catalunya. Així com també el tingueren Aragó, Mallorca i Sardenya. València no tingué decret de nova planta, per la qual cosa perd tots els seus drets. Els altres regnes esmentats almenys conservaren el dret privat. Es pot parlar però d'un règim general de nova planta, fins i tot per València, ateses les característiques comunes que s'aplicaren en tot el domini de l'antiga Corona Catalano-Aragonesa, a saber: supressió de les antigues institucions estamentals representatives i de totes les barreres a la voluntat absoluta del monarca; militarització de la governació reial per assegurar el control del territori (és un règim que deriva d'una ocupació militar, situació que en el cas de Catalunya –i especialment de Barcelona– s'allargarà fins al primer terç del segle XX), amb un Capità General que presideix la Reial Audiència; uns impostos nous que s'afegeixen als antics, i que en un començament tenen per finalitat sufragar l'exèrcit de conquesta i ocupació; predomini absolut de militars no autòctons; imposició progressiva de la llengua castellana, i fortes restriccions a la llengua catalana escrita i parlada; aristocratització dels municipis més importants; prohibició de totes les armes i control de les eines de tall, supressió de totes les universitats i creació d'una nova universitat a Cervera; enderrocament de tots els castells i masies

fortificades, construcció de la ciutadella a Barcelona i altres sistemes de control militar de la població; etc. Va ser el que l'historiador Salvador Sanpere i Miquel va anomenar en una obra homònima "Fin de la Nación Catalana". En general, el règim de Nova Planta representa la imposició de patrons jurídics, institucionals, culturals... castellans i, sobretot, indians, és a dir, de la governació colonial espanyola de les Índies, imposició que es va accentuant progressivament durant el segle. Tant en el seu origen com en el seu desenvolupament, no és altra cosa que l'execució més radical del programa del comte-duc d'Olivares exposat al rei Felip III, IV de Castella, en el seu famós memorial de 1624.

Març de 1719. Revifada de la guerrilla resistent als borbònics liderada per Pere Joan Barceló, Carrasclat, que arribarà a dominar una gran part del Principat. Per contrarestar aquesta guerrilla es creen els escamots -origen dels Mossos d'Esquadra- de Pere Anton Veciana, especialitzats en la repressió política i militar en l'àmbit comarcal.

30 d'abril de 1725. Tractat de Viena. Veritable punt final del conflicte de la Guerra de Successió. Significà la renúncia definitiva de Felip V als territoris de Flandes i a les illes de Sardenya i Sicília, i la de Carles VI a qualsevol pretensió damunt els regnes hispànics; a més va significar una important amnistia atorgada als súbdits que haguessin militat en el bàndol contrari, la restitució dels béns confiscats per aquest motiu i el mutu reconeixement de títols, honors i graus militars conferits durant la guerra.

La història continua o "l'austriacisme persistent" en paraules d'Ernest Lluch:

1760. Amb Carles III de Borbó es pot manifestar de manera molt limitada un anomenat "memorial de greuges" dins aquest austriacisme persistent, és a dir, d'aquesta voluntat de recuperació de les institucions, els drets i les llibertats perdudes el 1714.

1808-1814. A la Guerra del Francès l'esperit austriacista és manifesta plenament.

1820-1823. També en l'època del Trienni Liberal es manifestà l'esperit austriacista. La Diputació Provincial de Catalunya –que és una província “única”-, erigida d'acord amb la constitució de 1812, es considerarà i es proclamarà ella mateixa hereva de la Deputació del General extingida el 1714...

1886. Primera celebració de l'Onze de Setembre a partir de la qual es repetiren cada any els actes de commemoració.

1888. Inauguració del monument a Rafael Casanova i Comes, Conseller en Cap de la Ciutat, realitzat per Rossend Nobas.

1914 - 1925. Constitució de la Mancomunitat de Catalunya que agrupà les quatre diputacions catalanes: Barcelona, Girona, Tarragona i Lleida. Tot i que havia de tenir funcions purament administratives i que les seves competències no anaven més enllà de les diputacions provincials, va adquirir una gran importància política: representava el primer reconeixement per part de l'estat espanyol de la personalitat i de la unitat territorial de Catalunya des del 1714.

11 de setembre de 1914. L'any del bicentenari es fa la reinauguració de l'escultura de Rossend Nobas al seu actual emplaçament, amb un sòcol amb relleu de Josep Llimona.

1931-1939. Generalitat republicana.

11 de setembre de 1976. Primera commemoració legal de la Diada des del final de la Guerra Civil. A Sant Boi de Llobregat es va celebrar un acte massiu.

11 de setembre de 1977. Primera gran manifestació d'un milió de persones a Barcelona. Es va col·locar de nou l'estàtua de Rafael Casanova després de ser retirada durant el Franquisme.

29 de setembre de 1977. Derogació de la llei franquista de 1938 que havia abolit les institucions catalanes d'autogovern i restabliment provisional de la Generalitat de Catalunya.

12 de juny de 1980. El Parlament de Catalunya declara l'Onze de Setembre com a Diada Nacional de Catalunya.

14 de juliol de 2010. Catorze diputats al Parlament de Westminster representants dels pobles del País de Gal·les, Escòcia, Irlanda del Nord i Anglaterra, presenten una moció perquè el Parlament britànic aprovi un acord de suport al dret de Catalunya de decidir el seu propi futur i esdevenir un poble lliure entre els pobles lliures de la terra.

11 de setembre de 2012. Gran manifestació independentista "Catalunya, nou estat d'Europa". Fou organitzada per l'Assemblea Nacional Catalana (ANC).

11 de setembre de 2013. Prenent com a model la "Via Bàltica", es va realitzar la Via Catalana cap a la Independència, més coneguda com a "Via Catalana", va ser una cadena humana d'uns 400 quilòmetres a Catalunya proposada per l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) amb l'objectiu de reivindicar la independència de Catalunya. Va comptar amb el suport de 14 entitats no governamentals més, i va seguir el traçat de l'antiga Via Augusta, des del Pertús (Vallespir) fins a Alcanar (Montsià). Segons Carme Forcadell presidenta de l'ANC, va ser "un símbol, el símbol de la unitat del poble català per assolir la sobirania nacional". En total, 1.600.000 manifestants van participar en la Via Catalana segons dades del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya. La cadena humana va començar a les 17:14 del dimecres 11 de setembre amb un repicament de campanes.

11 de setembre de 2014. Any del Tricentenari.

Cronologia-resum realitzada per Josep Vicens-i-Planagumà. Font: ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim; GARCIA ESPUCHE, Albert. 11 de setembre de 1714. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, 2005; Gran Enciclopèdia Catalana; i articles dels professors Sebastià Solé i Cot, i Lluís Roura i Aulines, col·laboradors experts en aquesta mateixa exposició.

10 de setembre de 2014

Servei de Biblioteques de la UAB